

UNA NOVA MIRADA ALS MUSEUS I EL PATRIMONI DE BARCELONA, 2017.

MESURA DE GOVERN / INSTITUT DE CULTURA DE BARCELONA + INSTITUT MUNICIPAL
D'EDUCACIÓ DE BARCELONA

CONDUEIX LA TAULA / EXPERIMENTEM AMB L'ART

ÀMBIT DE DESENVOLUPAMENT I REFLEXIÓ: EDUCACIÓ

Dilluns, 3 d'abril de 2017 - La Virreina

Assistents: Anna Guarro (M. Picasso, ICUB), Lina Ubero (M. Ciències, ICUB), Carmina Borbonet (M. Disseny, ICUB), Teresa González (MNAC), Pablo Martínez (Macba), Elvira López (Consorti del Parc de recerca biomèdica de Barcelona), Elena Boadas (Fundació de la Conservació i Recuperació d'Animals Marins), Lluís Vallvé (Consorti d'Educació), Gemma Carbó (Universitat de Girona), Fernando Hernández Hernández (Catedràdic BBAA), Carles Vicente, Quim Vicente, Patricia Puig (ICUB), Montse Potrony (IMEB)

Manel Punsoda (IMEB), Marc García (IMEB).

Dinamitzadors: Lluç Mayol Palouzié, Dolors Juárez i Víctor Lobo (Experimentem amb l'ART)

Eduard Arderiu (secretari tècnic)

S'excusa: Judit Bombardó (Mercat de les Flors)

Vet aquí que una vegada...

AQUÍ, QUI ÉS EL MR. LOBO?

QUIN ÉS EL PROBLEMA?

QUI SÓN ELS MATONS?

QUI ÉS EL MORT?

QUI ÉS QUENTIN TARANTINO?

ESTÀ BO EL CAFÈ ?

... QUIN ÉS EL PROBLEMA?

UNA NOVA MIRADA A L'EDUCACIÓ ALS MUSEUS I EL PATRIMONI DE BARCELONA

PROBLEMES I DESITJOS QUE ENS CONVOQUEN

ICUB

IMEB

3 temes / 3 rondes de debat

A. El museu com a generador de coneixement col·lectiu

El museu és accessible? Per a qui? Quins relats es generen des del museu? S'hi incorporen nous relats? Com es contemplen? Som institucions permeables?, poroses?, transparents?, obertes? Com es comparteix el coneixement generat? Generem artefactes de codi obert? Generem espais de gestió comunitària del coneixement? Col·laborem amb universitats o projectes de recerca?

B. La situació de l'acció pedagògica als museus

Quin paper juga o ha de jugar l'educació dins els museus? Amb quins recursos es compta? Quina posició estratègica ocupa dins l'estructura? Quina és la preparació/formació dels agents educadors? Quina és la qualitat laboral d'aquests professionals? Comptem amb espais transversals amb altres departaments o seccions dels museus? Com es comunica l'acció educativa dels museus? Com es planifica ta tasca pedagògica? Comptem amb un calendari favorable a l'obtenció de resultats significatius? Com abordem la valoració en la relació quantitativa i qualitativa?

C. Relacions entre les institucions educatives i sistema educatiu

Com ha de ser la relació entre museus i escoles?, i entre les institucions? S'entén la tasca pedagògica dels museus com a educació no formal? Com es vincula l'educació formal i no formal? Participen les mestres en l'elaboració de continguts?, i les alumnes? Quin pot ser el paper d'artistes, comissaris, crítics, etc. a l'escola?

EL MUSEUS SÓN GENERADORS DE **CONeixEMENT** **CONeixEMENT COL-LECTIU** A PARTIR DEL TREBALL QUE DESENVOLUPEN AMB EL PATRIMONI QUE CONSERVEN I INVESTIGUEN.

CONVERTIR **EL CONeixEMENT EN EDUCACIÓ I EN LA CONSTRUCCIÓ D'IMAGINARIS** **ELS** **PROCESSOS EDUCATIUS DELS MUSEUS EN EL MOTOR DE GENERACIÓ D'AQUEST** **CONeixEMENT COL-LECTIU.**

ÉS UNA DE LES SEVES TASQUES FONAMENTALS I HA D'ESDEVENIR EIX VERTEBRADOR DE LA PLANIFICACIÓ DE LES ACCIONS DELS MUSEUS.

CAL AVANÇAR EN LA RELACIÓ AMB L'ESCOLA PEL QUE FA A L'EDUCACIÓ REGLADA I AMB ALTRES AGENTS EDUCADORS, **INTEGRANT LA TASCA DELS MUSEUS I DE L'ART I EL PATRIMONI EN LES LÍNIES DE MILLORA I D'INNOVACIÓ EDUCATIVA.** **INTEGRANT LES LÍNIES DE MILLORA I D'INNOVACIÓ EDUCATIVA A LA TASCA DELS MUSEUS I DE L'ART I EL PATRIMONI.**

A partir d'una dinàmica plantejada amb un format molt similar als debats polítics a la televisió, plantegem capgirar el text de presentació de la taula de treball, amb l'objectiu de poder donar veu a tothom i propiciar un debat relativament ordenat.

Com a punt de partida, es van oferir tres temes en tres rondes de debat. Cadascuna d'aquestes va oferir un primer torn de paraula a cada participant d'un minut i mig en els que intentà sintetitzar una posició enfront al problema presentat. Finalment es va obrir un petit torn de debat obert moderat.

Les preguntes que ampliaven cada tema les vam proposar amb l'objectiu d'acotar l'orientació de l'enunciat. No pretenien ser un guió ni una enquesta, sinó oferir alguns punts de suport per elaborar un posicionament.

Amb el recurs d'unes projeccions, cada ronda de debat es va impulsar amb la lectura d'un fragment del text de presentació de la taula, retocat o ampliat amb la voluntat de generar atenció i reflexió. (En blau el text inicial i en groc marcades les aportacions de les dinamitzadores).

Abans d'iniciar aquesta dinàmica, es va fer una ronda de presentacions de les persones assistents, on cadascú tenia dos minuts per exposar la tasca professional que desenvolupa i compartir una primera reflexió a partir de les expectatives o dubtes que li genera l'enunciat següent: "Una nova mirada a l'educació als museus i el patrimoni de Barcelona", títol de la taula de treball impulsada per l'ICUB i l'IMEB.

Recollir reflexions per compartir i enfocar noves accions

Davant un àmbit de reflexió tan ampli, i només en unes hores de treball, ens imaginàvem que quedarien moltes coses per tancar, però hi ha elements que s'han anat repetint i que donen unes certes pistes del que pensem i necessitem els responsables dels serveis educatius dels museus de la ciutat que han participat en la taula de treball.

La sessió ens ha ajudat a situar problemàtiques, carències, possibilitats i reconèixer marcs de treball, on és urgent incidir, i que val molt la pena de construir plegats.

Aquí compartim algunes notes a mode de resum, línies d'acció que ens agradaria seguir profunditzant en nous encontres i sumant altres agents de les institucions museístiques i educatives.

A. El museu com a generador de coneixement col·lectiu

Destaquem la urgència de construir altres modes de vinculació, que alterin les actuals maneres relacionals dins del museu, que potenciïn l'emancipació, atenguin les necessitats de les diverses comunitats vinculades per tal de generar coneixement col·lectiu.

En aquest nou context l'accés lliure ja no es mesura només en termes quantitius i sota una directriu de participació oberta i democràtica, que sovint s'encara cap a una mercantilització i privatització, sinó que reclama responsabilitat, i també el reconeixement de nous actors i sabers que circulen per la institució museística. Des d'aquesta perspectiva, ens situem en la possibilitat que el museu es planteji un gir educatiu, que aposti per un compromís social i que el faci transitar des d'un posicionament exclusivament estètic o patrimonial a una actuació amb voluntat política i de valor social. Això condueix a consensuar col·lectivament i de manera continuada el valor del patrimoni.

Es reflexiona també sobre el propi concepte de coneixement col·lectiu, preguntant-nos sobre quin coneixement no és compartit i les formes de fabricació i transmissió del mateix.

També es comparteix que el món cultural no està desenvolupant accions per plantejar-se les connexions i treball a desenvolupar més enllà dels seus límits institucionals, que permetin enfocar col·lectivament nous sentits sobre el comú, i dotar de valor social al patrimoni. Es compara que el món educatiu sí que té aquesta preocupació i activa iniciatives com els plans educatius de zona.

B. La situació de l'acció pedagògica als museus

En aquest sentit, cal repensar-se des de la pràctica, defensar el museu com un lloc de trobada i partida, més que de visita. No només podem parlar de portes obertes de la institució sinó pensar en la metàfora de la porta giratòria, on poden confluïr diferents ritmes d'entrada i sortida.

És important situar que lo educatiu no només està vinculat a l'escola. L'imaginari educatiu es construeix conjuntament i des de la pluralitat. Malgrat algunes iniciatives i bones voluntats, encara ens costa força allunyar-nos de la persistent dialèctica que ens col·loca en una dualitat confrontada. Entendre l'escola i el museu per separat, ens condueix a edificar llocs de distància. Seria preferible posar en relació els àmbits del museu i/o patrimoni i l'educació per situar-los dins un sistema de relacions i no com elements aïllats i essencialistes.

No és una tasca fàcil, ja que les estructures de moltes institucions són complexes i rígides, talment desequilibrades pressupostàriament. Però la zona intermèdia té moltes possibilitats, és molt reproductiva. Els espais híbrids/ entre el "dins i fora" dels entorns educatius formals, són llocs per definir, des d'on crear i fer el que ens motiva, des d'on repensar l'aprenentatge com una experiència, un esdeveniment, un procés i un canvi constant.

Per tant, hi ha moltes converses i taules de treball pendents entre professionals i sectors, i sobretot entre els responsables dels diversos departaments d'un museu. Cal definir quin és el projecte educatiu de la institució, dins dels objectius específics d'aquesta i veient en la coordinació transversal les possibilitats i prioritats a desenvolupar. Des d'aquesta perspectiva, han de canviar les voluntats polítiques i també s'han de considerar i dotar les condicions econòmiques de les propostes educatives en museus.

Les veus d'institucions no pròpies del sistema cultural acotat a lo artístic són molt interessants, i això de cara a una possible continuïtat de la taula permetria incorporar una mirada que trencaria la disciplinarietat. I tan de bo que sigui més extensible. Trobem a faltar les veus de l'educació. Cal buscar mirades més transversals que ens ajudin a mediar i a projectar altres horitzons.

C. Relacions entre les institucions educatives i sistema educatiu

La presència de nous actors, ens poden permetre ressituar-nos en un context de reconeixement social, etc. Tot això ens porta a replantejar-nos les institucions i algunes de les seves accions educatives. Si l'accessibilitat als museus respon a una voluntat democràtica d'obrir les institucions, es posa en dubte si realment estem preparats per rebre activament a aquestes veus. Això implicaria defensar la diferència, des de la diferència per treballar-la i/o empoderar-la conjuntament, així com atendre diversos aspectes de la participació.

Tant des de les institucions educatives com des del sistema educatiu toca treballar en una pedagogia de la participació que ens faci preguntar-nos entorn com ens eduquem per ser agents participatius, perquè sovint continuem reproduint relacions de poder perennes. Aquesta pot ser una via per reconèixer i potenciar la diversitat d'espais i situacions d'aprenentatge, el treball en xarxes i el compromís en projectes comuns entre museu i escola.

Tot i que queda molt per fer en els dos àmbits institucionals, s'assenyala que els serveis educatius dels museus no han evolucionat de la mateixa manera que sí que ho ha fet l'escola en els últims anys. Dins de la institució museu cal amb urgència posicionar l'educació com a eix vertebrador del projecte museístic, coresponsabilitzar tots els departaments amb el projecte educatiu i treballar-lo conjuntament. Això condiciona repensar l'organització i redistribuir els recursos, perquè sigui encoratjador, continuista i sostenible. En definitiva, generar possibilitats d'agència que garanteixin una transformació estructural.

Així es dibuixa un escenari molt més potenciador, on les tasques del museu passen de ser directament efectives a propiciar espais d'afectació, amb una gran força transformadora. De igual manera, és una voluntat desitjada per a l'escola, perquè l'afectació ha de ser mútua i que alteri simultàniament les condicions de partida.

Al llarg de la taula de treball, s'ha parlat de ciutadania, capacitats estructurals, econòmiques, professionalització i reconeixement intern i/o extern. Destaquem la precarietat de l'àmbit educatiu i de les condicions del sector – econòmiques i afectives-, perquè realment està arribant a cotes molt nocives i dissolvents (dins del museu i de l'escola).

D'altra banda, cal pensar sobre les especialitzacions dels agents que s'encarreguen dels programes educatius/culturals i també redefinir equips de treballs plurals on posar en joc diferents itineraris formatius i professionals on cultura i educació posin en comú sabers i vivències.

Finament, la possibilitat d'imaginar-nos una eina per mesurar qualitativament la nostra pràctica ha esdevingut massa gran. Necessitàvem tenir l'espai per compartir les experiències i detectar necessitats. La línia de treball ha de seguir per aquí, treballant plegats per tal de compartir pràctica sense l'imperatiu de donar respostes, facilitant els espais de diàleg que ens ajudin a repensar-nos i construir coneixement col·lectiu.

Dolors Juárez

Experimentem amb l'ART